

EGY MAGYAR SZAKLAP OLVASOTTSÁGA

dr. Falvai Alfréd

1. BEVEZETÉS

Az MKT hasábjain a cukoriparban folyó dokumentációs tevékenység ismertetésével kapcsolatban már többször rámutattunk^{1/}, hogy ebben az iparban - de feltehetően az egész műszaki termelési hálózatban is - a műszaki információ megszerzésére irányuló igények felkelése a szoruló és egyben legnagyobb feladat. Ezeknek az igényeknek felkutatásából és jellegéből - feltéve, hogy hitelt érdemlően megállapíthatók - nemcsak az ipari dokumentációs munka tekintetében vonhatunk le érvényes következtetéseket, hanem az egész hazai dokumentációs szemléletet is döntő módon befolyásolhatjuk. Itt az igények hitelt érdemlő meghatározásán van a hangsúly. Az a felmérés, mely 1962 nyarán egyes ipari - túlnyomórészt vezető műszaki és kutatóintézeti - dolgozók szakirodalmi érdeklődésének megállapítására irányult, sem körénél, sem módszereinél fogva nem lehetett alkalmas arra, hogy hiteles képet adjon a szakirodalmi tájékoztatás tényleges és feltételezett "befogadóinak" tömegéről; az ott kapott eredményekben ezért alig volt az egyéni kört meghaladó értékű konkrétum, s ami volt, mind eleve tudott dolog.

Az információs igények hitelt érdemlő megállapítása érdekében tűzte ki az 1962. május 22-i cukoripari szakkönyvtárosi értekezlet a gyári könyvtárosok évi munkaprogramjaul a kezünkben levő egyetlen, viszonylag nagy kört érintő tájékoztatási eszköz: a "CUKORIPAR" olvasói - ha úgy tetszik: fogyasztási - statisztikájának összeállítását. A könyvtárosok a lap olvasóitól egy 6 kérdésből álló egységes kérdőív kitöltését kérték - név, beosztás vagy képzettség megjelölése nélkül. A háromhónapos gyűjtőmunka eredményeképpen beérkezett válaszokat a Kutatóintézetben dolgoztuk fel.

^{1/} MKT 1962. 6.sz. 51-57.p.

A továbbiakban ezeket a válaszokat kérdésenként elemezzük, míg az általános következtetéseket a befejező részben vonjuk le.

2. STATISZTIKAI ELEMZÉS

2.0 Kiindulási adatok

A 11 cukorgyár a havonta kb. 1100 példányban megjelenő lapból összesen 687 példányt kap, majdnem teljesen egyforma elosztásban. /A különbözet a Cukoripari Technikumnak juttatott példányokból, külföldi csere-, tisztelet- és köteles példányokból, valamint egyéni /nem üzemi/ előfizetésekből ered/. Az előfizetés, illetve terjesztés módja gyáranként különböző; leggyakoribb forma a példányonkénti árusítás, amit a kézbesítő dolgozók társadalmi munkában végeznek el. Egyes gyárakban az évi előfizetési díj előzetes, egy tételben való levonása divik /ezt az eljárást a válaszolók bírálják/.

A 687 példányból az 1962 augusztus 31-ig beérkezett jelentések szerint 553 példány talál egyéni gazdát. A könyvtárakba, klubokba gyáranként változóan 1-10 példány kerül; a lap itteni olvasóinak havi átlagos száma 1-10 fő.

Az állandónak tekinthető olvasók megoszlása:

Műszaki dolgozó:	288	/52 %/
Termeltetési dolgozó:	83	/15 %/
Kereskedelmi dolgozó:	75	/14 %/
Fizikai dolgozó:	107	/19 %/
	553	/100 %/

A cukoripar mezőgazdasági nagyipar: a nyersanyagbázis gondja éppúgy az üzemé, mint a gyári feldolgozás, sőt a kész cukor és melléktermékei értékesítésének nagy része is.

Beérkezett összesen 373 megválaszolt kérdőív, ami az összes olvasók 67 %-ának felel meg. Kérdőívek valamennyi gyárból érkeztek, az egyes gyárak arányszámainak szórása mindössze $\pm 17\%$, tehát a reprezentáció kielégítő.

A kérdőívek névtelenségét nem kell indokolni. A begyűjtő könyvtárosokat több ízben nyomatékosan figyelmeztettük, hogy a kérdőívek kitöltésének minden befolyásolás, szempontadás vagy bírálat nélkül kell történnie. A továbbiakban a megválaszolt kérdőíveket elemezzük, azon néhány válasz kivételével, amelynek írói visszaéltek a névtelenség nyújtotta helyzettel.

2.1 Kérdés: Miért fizeti elő /miért vásárolja/ a CUKORIPAR-t?

A kérdés indoka kézenfekvő: elsőként arról kívántunk meggyőződ-

mi, milyen mértékben voltak tudatában a kérdőívek megválaszolóinak a lap létezésének és szerepének, s mennyire vehetjük komolyan további válaszaikat. Második szempontként a gyári terjesztési szervezet netáni visszacsúszásait kívántuk meglátni.

373 válaszoló közül 337 /90 %/ tudatos szándékról vall: "mert az ipar lapja", "mert a cukoripar dolgozója vagyok", "mert szakmai fejlődésemet segíti, ahhoz nélkülözhetetlen" - ez a 3 leggyakoribb válasz. A számarány megnyugtató.

30 válaszoló /8 %/ negatívan reagál: "mert hozzák", "nem kértem, csak fizetem", "múszáj, hogy fogyjon", "nem kérdezték, akarom-e", "mert levonják az árát", "mert illik jártni", "megszokásból", stb. Ebből úgy látjuk, hogy bizonyos gyárakban a terjesztés módja felülvizsgálásra szorul.

6 kérdőív nem volt figyelembe vehető.

2.2 Kérdés: Helyesli-e a cikkek tárgyszerinti megoszlását? Ha nem helyesli, mit javasol?

A kérdés különös indokolttságot nyert az olvasóknak a 2.0 pontban ismertetett megoszlása folytán, de voltaképpen egész ipari dokumentációs működésünk sarkalatos, élő problémája; ugyanakkor a 1. és 6. főtáblák a lap olvasottságának. A feldolgozásnál ügyeltünk a kérdés tartalmi oldalának a szerkesztési színvonal-vetülettől való elkülönítésére /ezzel a 2.7 pontban foglalkozunk/.

A válaszok összesítése:

Igen:	264	/70 %/
Nem:	97	/26 %/
Nem tudja,		
mindegy neki:	12	/4 %/
		373 /100%/

A főkérdésre negatíven válaszolók - ideértve a főkérdésre adott pozitív válaszhoz fűzött megjegyzéseket is - az alkérdés tekintetében figyelemreméltó differenciáltságot mutatnak.

A főbb tartalmi kívánalmak részletezése, gyakorisági sorrendben:

/a/ Több műszaki jellegű anyagot kíván 45 olvasó:

több gépészeti cikket /új külföldi gépek, berendezések műszaki ismertetését/,

több műszerezési és automatizálási cikket,

több gyakorlati üzemeltetési cikket,

"technikusok rovatát",

több legújabb kutatási eredmény, megoldandó probléma ismertetését /laboratóriumi módszerek, számítások/.

több rövidebb, külföldi szakreferátumot,
 több mikrobiológiai vizsgálati módszer ismertetését,
 több üzemi elektromos vonatkozású cikket,
 több gyárankénti részletes kampánybeszámolót /az üzem kezdetén is!/,
 több cikket az ipar nemzetközi helyzetéről, gyárleírásokkal,
 több karbantartási cikket,
 újítások, találmányok, gazdasági eredményszámítások ismertetését,
 építészeti cikkeket /usztató, csatorna, segédberendezések/,
 több szerkesztési, méretezési, korszerű megmunkálási cikket,
 több cikket a cukorról /hűtés, melasz, raktározás, egyéb ipari felhasználás/,
 több munkalélektani, emberi kapcsolatokról szóló cikket;

/b/ Több mezőgazdasági jellegű anyagot 12 olvasó:

időszerű termeltetési, növényápolási, növényvédelmi cikkeket,
 több külföldi termeltetési és betakarítási eredmény ismertetést,
 több répagépesítési, prizmázási, szállítási cikket,
 több répavegyészeti cikket;

/c/ Több üzemgazdasági jellegű anyagot 14 olvasó:

több termelékenységi, gazdaságossági, üzem- és munkaszervezési cikket és összehasonlításokat,
 kereskedelmi vonatkozású, forinttal értékelő cikkeket,
 közgazdasági, gazdaságpolitikai cikkeket, elemző gazdasági sémákat,
 cukorvilágpiaci és értékesítési cikkeket;

/d/ egyéb tartalmi szempontokat hoz fel 36 olvasó:

sokallják és más fórumokra utalják a répanyersanyaggal kapcsolatos cikkeket,
 sokallják a helyes magyarságra oktató cikkeket,
 kívánják "az összes" műszaki probléma tárgyalását, "ecseteljék a dolgozók nehéz munkáját", ismertessenek gyakorlatilag használható, okulásul szolgáló eseteket, tapasztalatokat,
 adják részletesebben a vizsgálati eljárásokat, a számítások pontos menetét, az eredmények mértékegységeit, a hibaszámítási fogalmak magyarázatát,

használják ki a lap borítóit a beszerezhető áruk, inkurrenciák hirdetésére, nomogramok és közérdekű műszaki táblázatok céljára,

kérlik szakkönyvek ismertetését.

Tekintettel a fenti arányszámokra és a termeltetési cikkeket elutasító gyakori kritikus hangra, tárgyilagos alapot kerestünk a tartalmi megoszlással kapcsolatban elfoglalható állásponthoz. Ezért összeállítottuk az eredeti cikkek tartalom szerinti arányát a CUKORIPAR 1959-1961. évfolyamaiban, valamint a cukorszakma világirodalmának tartalmi megoszlását a Kutatóintézet által kiadott "Cimfordítások cukoripari szakfolyóiratokból" c. kiadvány 1962. évi találomra kiválasztott öt száma alapján. Állítsuk mellé a CUKORIPAR olvasóinak a 2.0 pont alatti megoszlását:

Cikk jellege	CUKORIPAR 1959-61	Cimfordítások 1961	Olvasók aránya
Műszaki	134 /68,4 %/	209 /48,2 %/	52 %
Mezőgazdasági	34 /17,3 %/	162 /37,3 %/	15 %
Üzemgazdasági stb.	12 /6,1 %/	43 /9,9 %/	14 %
Egyéb jellegű	16 /8,2 %/	20 /4,6 %/	19 %
Összesen	196 /100,0 %/	434 /100,0 %/	100 %

/Megjegyzés: Üzemgazdasági cikken az egyszerűség okából itt a kereskedelmi, tervezési, számviteli, pénz- és hitelügyi, munkajogi, üzemszervezési, ellenőrzési, statisztikai stb. szakcikkeket értjük. Természetesen ezek egy része összemosódik az általános, illetve nemipari jellegű cikkekkel./

Az összehasonlításból kiderül, hogy a CUKORIPAR-ban megjelent műszaki cikkek számaránya meghaladja a világlátlagot, valamint a műszaki olvasók arányát. A mezőgazdasági cikkek számaránya alatta marad a világirodalmi gyakoriságnak, de a közölt cikkszám az olvasók arányának megfelel. Az üzemgazdasági cikkek aránya a világlátlagnál alacsonyabb volt, és az olvasók számarányának is alatta maradt.

Nem ad azonban felvilágosítást az összehasonlítás a cikkek terjedelmének tekintetében, s a válaszolókat nyilván ez a körülmény késztette a termeltetési cikkek elleni támadásra. Mivel pedig a terjedelem a mindenkor cikkek egyéni jellegének függvénye, ideális tartalom-megoszlásról csak azonos terjedelmű cikkek esetében beszélhetnénk. Így arra a következtetésre jutottunk, hogy az általában a műszaki cikkekét többszörösen meghaladó terjedelmű /mezőgazdasági jellegű/ cikkek rövidítése, és az így nyert helynek elsősorban üzemgazdasági stb. jellegű cikkekkel való betöltése legalábbis a középkelet olvasók arányszámának megfelelő tartalmi megoszlást eredményezne.

A válaszok után pontot csak a többi kérdés áttekintése után tehetünk.

2.3 Kérdés: Az Ön példányát olvassa-e más is? Ha igen, miért?

A kérdés elsődleges célja a lap terjesztési körének esetleges növelési lehetősége volt, egyben azonban látni kívántuk, hogy a megelőző kérdésre adott negatív válaszok kihatnak-e esetleg a lap terjesztési körére is. A kérdésre mindenki válaszolt:

Nem olvassa más:	287	/77 %/
Más is olvassa:	86	/23 %/
	373	/100 %/

A főkérdésre pozitívan válaszolók közül

családtagokat jelöl meg	26	/30 %/
munka- és brigádtársakat	32	/37 %/
más iparból való, és idegen személyeket	5	/6 %/
egyéb szempontokat hoz fel, vagy nem érdemi választ ad	23	/27 %/
	86	/100 %/

Az egyéb szempontok közül megemlíthető: "mert nem jut neki lap", "mert spórol az illető", "mert a sok répás cikk miatt nem fizetnek elő", "mert kevés változtatással más iparhoz is jó" stb.

Ugy látszik, hogy a terjesztés során egyes gyárakban még kis-mértékű többleteladásra lehetőség nyílik.

A tartalmi megoszlás kifogásolása a másokkal való olvastatásra nem hat ki.

2.4 Kérdés: Szokta-e valamely cikket másnak olvasásra ajánlani? Ha igen, milyen jellegű cikkeket?

A főkérdés indoka kettős: látni kívántuk, mennyire tér el a válaszok aránya az előző kérdéshez képest, melyely volt a képpen azonos; ezenkívül további szempontot kívántunk gyűjteni a fő mutatóhoz, a tartalmi megoszlás kérdéséhez. A főkérdésre mindenki válaszolt:

Nem ajánlja:	192	/51,4 %/
Ajánlja:	181	/48,6 %/
	373	/100,0 %/

A főkérdés tekintetében tehát a megoszlás sokkal kedvezőbb, mint a 2.3 kérdés eredménye után várható lett volna, mivel feltételezhető, hogy az ajánlott cikkeket általában el is olvassák /mellékes, hogy kinek a példányában/. A statisztikai célú "beugratás" tehát sikerült.

A főkérdésre pozitívan válaszolók közül:

kifejezetten műszaki cikkeket ajánl tovább:	114	/63 %/
kifejezetten mezőgazdasági cikkeket:	12	/6 %/
üzemgazdasági jellegű cikkeket:	3	/2 %/
egyéb jellegű /ujítás, élménybeszámoló stb./:	4	/2 %/
nem specifikál és az alkérdésre nem válaszol:	49	/27 %/
	181	/100 %/

A következtetés az, hogy amennyiben a tartalmi megoszlásra vonatkozó javasolt módosítást végrehajtják is, a lap olvasó-bázisa a műszakiak maradnak, sőt ezek között egyes gyárakban korlátozott további terjesztési lehetőség áll fenn.

2.5 Kérdés: Olvas-e más műszaki lapot is? /Kérjük megnevezni!/
 A kérdés indoka elsősorban az általános olvasási igény fennfor-
 gásának számszerű, valamint ez utóbbi specifikáltságának megállapítá-
 sa. A kérdés jó kiegészítő szempontokat nyújt csaknem valamennyi töb-
 bi kérdéshez. A főkérdésre adott válaszok:

Igen:	248	/66 %/
Nem:	112	/30 %/
Nem válaszolt:	13	/4 %/
	373	/100 %/

A főkérdésre pozitívan válaszolók megoszlása:

Magyar szaklapok	Cím	Példány
Élelmiszeripari	2	44
Vegyészeti	3	22
Gépészeti, energetikai	7	65
Műszaki Lapszemle	4	26
Népszerű műszaki	6	185
Mezőgazdasági	3	16
Egyéb szaklap	7	49
Összesen	32	407
Külföldi szakfolyóiratok		
Baráti állam, cukoripari	4	10
Tókéi állam, cukoripari	6	53
Egyéb műszaki lap	8	11
Összesen	18	74
Mind együtt	50	481

A főkérdésre pozitívan válaszolókra számítva tehát egy fő a CUKORIPAR-on kívül még 1,94 egyéb műszaki lapot olvas; a CUKORIPAR valamennyi olvasójára számítva azonban egy főre csupán 0,87 egyéb szakolvasmány esik, és ennek is csaknem fele ún. népszerű technikai lapokból tevődik össze, amelyek a műszaki érdeklődés felkeltésére ugyan alkalmasak, de az egyes embert szakmai fejlődésében érthető módon csak kevéssé tudják segíteni. Szembeszökő még a mezőgazdasági szaklapok rendkívül kis aránya és a gyárakba járó külföldi szaklapok szűkösrü használata. Ez megállapításaink szerint egyébként épp-ugy áll a "Cimfordítások cukoripari szakfolyóiratokból" c. kutatóintézeti havi kiadvány köröztetésére is. /Kevés ennél látványosabb bizonyíték van rá, mennyire elméleti és célszerűtlen ma az információ szolgáltatások felülről való finomítása, amikor egy teljes ipar "fogadó" oldala ilyen képet mutat./

A válaszoknak mindenesetre arra kell készítenie a CUKORIPAR-t, hogy az alacsony, de differenciált olvasási igényre való tekintettel palettáját jobban színesítse, és olyan olvasmányos anyagot is nyújtson, mely közvetlenül a műszaki irodalom megkedveltetésére vezet. Természetesen ez a kérdés is összefügg a színvonal kérdésével.

2.6 Kérdés: Vette-e már hasznát annak, amit a CUKORIPAR-ban olvasott? Ha igen, mi volt az?

Ez a kérdés ismét különös indokoltasgot nyer az olvasóknak a 2.0 pontban ismertetett megoszlása folytán, de egyben az egész ipari dokumentációs érvelés próbaköve. Ezt a kérdést tekintettük az olvasottság második fő mutatójának, mely a tartalmi megoszlással kapcsolatos vélemények értékét ugyszólván hatványra emeli.

A főkérdésre adott válaszok megoszlása:

Igen:	232	/62 %/
Nem:	83	/22 %/
Nem nyilatkozott konkrétan:	58	/16 %/
	373	/100 %/

A főkérdésre pozitívan válaszolók az alkérdés tekintetében figyelemreméltó differenciáltságot árulnak el. A 232 válaszoló közül kifejezetten hasznát vette

/a/ műszaki vonalon	olvasó	Összesen
szűrési /dobszűrési/ cikkeknek	19	
bel- és külföldi új gépek és berendezések ismertetésének	12	

	olvasó	összesen
egyéb létisztítási cikkeknek	12	
laboratóriumi mérési és vizsgálati módszereknek	11	
diffúziós cikkeknek	10	
energetikai, kazán, tüzelési cikkeknek	8	
általános technológiai cikkeknek	5	
műszerezési és automatizálási cikkeknek	5	
kampány-kiértékelési cikkeknek	4	
mikrobiológiai cikkeknek	3	
kapacitás- és sémaszámítási cikkeknek	2	
technikusok rovatának	2	93
kutatási közleményeknek, távlati terv, répavágás, cukorfőzés, készüléktervezés, villamos berendezés, szeletbrikettezés, korrózióvédelem tárgyú cikkeknek	1-1	8
/b/ mezőgazdasági vonalon		
általános termeltetési cikkeknek	4	
répatárolási cikkeknek	3	
nemesítési cikkeknek	3	
fajtakísérleti cikkeknek	2	
répakártevőkről, réparakodásról szóló cikkeknek	1-1	14
/c/ üzemgazdasági vonalon		
a belső ellenőrzésről szóló cikkeknek	4	
műszaki-gazdasági, termelékenység adatoknak	3	
beruházási, közgazdasági cikkeknek	1-1	9
/d/ egyéb közleményekből		
szakszótáraknak	3	
helyesírási cikkeknek	1	
mind együtt		128

olvasó. 104 "hasznót huzott" olvasó nem részletezett.

Ezeknek az elgondolkodtató válaszoknak az elemzése közben feltűntek még a következők:

1. A válaszolók hosszú emlékezete /több évvel ezelőtti cikkek említése/.

2. Ujítást "haszon" gyanánt csak 3 olvasó jelölt meg.

3. Több - nem konkretizáló - olvasó arra hivatkozik, hogy a lapnak "elméletileg" ugyan hasznát veszi, de gyakorlatilag nem. Kétten a hasznosság elmaradását a "műszaki képzettség nélkül érthető", ill. az adminisztrációs tárgyú cikkek hiányával, egy további olvasó pedig azzal magyarázza, hogy a "lapban közzétett új eljárások bevezetésének tárgyi előfeltételei nincsenek biztosítva".

Mindent összevéve a lap összes olvasóinak közel 20 %-a vette valami módon konkrét hasznát az olvasottaknak; ezek túlnyomó része műszaki. Az olvasottság érdekében tett erőfeszítéseknek e szám növelését kell elsősorban célozniuk.

2.7 A színvonal kérdése

A GUKORIPAR-t középkáderek számára szerkesztik. A színvonalra vonatkozó olvasói megjegyzések ezért tulajdonképpen csak annyiban tartoznának az olvasottsági statisztikára, amennyiben a középkáder-színvonaltól fel- vagy lefelé való eltéréseket bírálják. Lévéen azonban az olvasók között mindenféle képzettségű, a válaszolók képzettsége viszont nem ismeretes, a színvonalra közvetlenül nem kérdeztünk rá - ezzel a tartalmi és hasznossági fő mutatók tisztaságát befolyásoltuk volna. A tárggyal kapcsolatban kapott kb. 60 megjegyzésből itt közöljük a főbb véleményeket.

A színvonal általánosságban való emelését 18-an kívánják. Javasolják a szerzői színvonal ösztönzését /pl. nívódíj létesítésével/, több eredeti szakcikkek bekérését tapasztalt gyári dolgozóktól, "szakirodalom-pótló, elméleti jellegű számításokat adó", továbbképzést szolgáló cikkeket. A kifejezetten elméleti cikkekkal szemben azonban inkább ellenállás van: többen utalják az elméleti cikkeket "más fórumra", többen kérik a hosszú cikkeket kivonatossan stb.

Igen fontos a közérthetőség kérdése. "Színvonalas, de közérthető cikkeket" - ez a legtöbbször hangoztatott követelmény, de közvetve ez jut kifejezésre az olyanszerű véleményekben is, mint: "ne csak vezetők írjanak vezetőknak", "ne közöljenek olyan cikket, amely csak kevésszámú szakembert érdekel", legyen több a közérdekű műszaki, a közérthető műszaki vonatkozású cikk, a "valóban hasznosítható" cikk, a részletesebben ismertetett vizsgálati eljárás stb.

Az aktuális színvonal bírálata sem ritka: sok az "oldaltöltő", a "tiszteletdíj miatt írt", az "oktatást-tájékoztatást pénzügyi forrásnak tekintő" cikk; a színvonal "még egy tárgyon belül sem egységes", "kritikátlan a fordítások átvétele" stb.

Fontosabb azonban az a nem is kevés számú bírálat, mely az általános szerkesztési szint lecsökkentését kívánja. Idészünk:

"A lapban közölt cikkeknek csak vegyészmérnök, technikus tudja hasznát venni", "a képleteket csak felsőbb iskolát végzettek érthetik", "tul magas a színvonal", "irjarak munkást érintő cikkeket, amit megértünk", "irjanak az egyszerű dolgozók munkaproblémáiról", "gyári problémákról szakmunkásoknak", "egyszerűbb témákról az össz-dolgozók érdekében", "közelebb a dolgozókhöz", "irjanak alacsonyabb képzettségűek, nem műszakiak részére is", "technikai számításokat alacsonyabb képzettségű dolgozóknak is érthetően közöljenek" stb.

A színvonal kérdéséhez tartoznak végül azok a megjegyzések, amelyek bíráló és vitacikkeket, több szervezéssel kapcsolatos cikket, a cikkek forint-értékeléssel való ellátását szorgalmazták /"hogya az i-part nem ismerőiknek is legyen képtük"/ stb.

Tekintettel az olvasók többségének megoszlására, a szerkesztési szint lényeges megváltoztatása nem látszik indokoltnak, viszont a 19% fizikai dolgozó-olvasói igényeinek kielégítése igen komoly, eddig meg nem oldott probléma.

2.8 Egyéb szempontok

Külön szakaszba kívánnak végül a válaszolóknak a terjedelem bővítésére irányuló különféle kívánságai. Szerkesztési feladatra mutat rá az az 5-6 válaszoló, aki több képanyagot, több riportot, interjút, személyi és politikai beszámolót, valamint szerkesztőségi anyagokat kér számon.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

Hazai vonatkozásban elsőnek tekinthető, eredményes körkérdeésünk tanulságait a következőkben összegezhetjük:

1. A CUKORIPAR olvasóinak nagyobb fele műszaki közép- és felsőkéder; nagyobb részük tudatosan igényli a lapot és a cikkek tartalmi megoszlásának számarányát nem kifogásolja. A lapot tulajdonrészt csak maguk olvassák, de csaknem fele részük másoknak is ajánl olvasni főleg műszaki cikkeket. Egészséges érdeklődéssel vannak szakmájuk mindennapi gyakorlatát iránt, amiről egyedül a CUKORIPAR-ban olvashatnak, de szemlátomást itt is keveset. Más műszaki lapot kevesen és keveset forgatnak; a CUKORIPAR-ban olvasottaknak kisebb részük már valamilyen műszaki jellegű konkrét hasznát vette.

2. Vitathatatlanul kimutatható, hogy a műszaki jellegű érdeklődés elsősorban gépészeti jellegű. Ezt a felismerést nemcsak a lap szerkesztésében, hanem egyéb téren /pl. a Műszaki Lapszemlék válogatásánál, az alközponti átfogó dokumentációk tárgyköri megoszlásánál stb./ figyelembe kell venni.

3. Bebizonyult, hogy a műszaki dolgozók jobban tudatában vannak feladataik fontosságának és erősebben igénylik a haladást, mint a többi kategóriák. Ez természetesen oly összetett szakma, mint a cukoripar esetében nem járhat azszal, hogy az információt műszaki térre korlátozzuk, de neki kell látnunk egy már évek óta szorgalmazott feladat megoldásának: a mezőgazdasági iparokban a mezőgazdasági dokumentációs szolgáltatásokat intézményesen be kell kapcsolni a termeltetési dolgozók szakmai képzése érdekében.

4. Az egyéb középkáder olvasók közül az üzemgazdasági, tervezési, kereskedelmi, számviteli stb. munkakörökben dolgozók joggal igényelhetnek az eddiginél több, érdeklődési körükbe tartozó információt.

5. A fizikai dolgozó-olvasóknak a lap ez idő szerint keveset, és még kevesebb hasznosíthatót nyújt, viszont az olvasók együttdét tevő rétegről nem mondhatunk le. Áthidalási módul kínálkozik /a/ egyes műszaki cikkek megfelelő szintű fogalmazása, /b/ állandó munkásrovať létesítése, esetleg /c/ terjedelem bővítés. Az áthidaló megoldásokkal azonban nem oldható meg az olvasónevelés kérdése, ami iparunk ke-reteit ugyancsak meghaladja. Ezért - mint arra már régebben rámutat-tunk^{2/} - gyakori, olcsó /célszerűen eleinte ingyenes/ és a legszéle-sebb körben terjesztett időszaki kiadványra van szükség. E brosurák terjesztésébe és hasznosításába be kell vonni a munkásakadémiákat, a gyári dokumentációs csoportokat. Ez a program a cukoripari dokumen-tációs munka hiányzó láncszeme, amit a meglevő szolgáltatások fino-mítása nem pótol.

6. Ami végül az általános hazai dokumentációs szemléletet ille-ti, az elemzett válaszok alapján megállapítható, melyek azok a téma-körök, ahol a gyakorlatilag közvetlenül felhasználható, közérdekű, differenciált szinteken fogalmazott műszaki, valamint műszaki-gazda-sági dokumentációk - az eddiginél lényegesen nagyobb példányszámban - eredményesen tudnák szolgálni az információs igénykeltés ügyét.

Ettől függetlenül azonban minden iparágnak saját feladata is a feltörekvő szakmai nemzedék és a potenciális középkáderek nevelése rájuk szabott, következetesen átgondolt, közvetlen hatású bőséges műszaki olvasópropaganda által. Ne áltassuk magunkat, a 2000 elemzett válasz félreérthetetlen: az üzemi dolgozók heterogén tömegét kell mindenekelőtt közelebb vinni az írott szóhoz. A felső káder, aki mind-edig dokumentációs munkánk középpontjában volt, ma már maga is meg-találja a szakmai fejlődés írott forrásait, mert neki ez személyes érdeke is. A dolgozók óriási többsége azonban még nem ismeri ezt az utat, és érdekeiről nem gondoskodunk eléggé. Csak ha ennek a feladat-nak külön gazdája lesz minden egyes iparágon belül, csak akkor szá-míthatunk az információ iránti igények és a szakirodalom olvasottsá-gának valóban számottevő növekedésére.

Dr. PALVAI, A.: Analyse der Leserzahl einer ungarischen Fachzeitschrift

Zwecks möglichst objektiver und authentischer Ermittlung des technischen Informationsanspruchs der betrieblichen Leserschaft der Fachzeitschrift der ungarischen Zuckerindustrie "CUKORIPAR" wurde eine Rundfrage veranstaltet, in deren Rahmen 67 % der ständigen Leser anonyme Antwort auf folgende Fragen erteilten:

1. Was veranlasst Sie die Zeitschrift zu beziehen?
2. Halten Sie die fachliche Verteilung der Artikel für richtig? Wenn nicht, was empfehlen Sie?
3. Wird Ihr Exemplar auch von anderen gelesen? Wenn ja, von wem?
4. Pflegen Sie gewisse Artikel ändern zum Lesen empfehlen? Wenn ja, welche Fachrichtung?
5. Lesen Sie auch andere technische Blätter? /Titelangabe erbeten/.
6. Haben Sie aus der Lektüre unserer Zeitschrift schon Nutzen gezogen? Wenn ja, welchen?
7. Bemerkungen, Wünsche und Klagen.

Die statistische Auswertung der Antworten ergab u.A. einen, das derzeitige Ausmass der Dokumentationsleistungen weit überschreitenden Anspruch auf maschinentechnische, sowie auf betriebswirtschaftliche Information, während die Behandlung von Rohstoff-fragen von einem Teil der Leserschaft abgelehnt wird. Auf Grund der fachlichen Zusammensetzung derselben werden die Verbesserungsmöglichkeiten der Dokumentationsleistungen im allgemeinen /Massenvertrieb von Information/ und in der Zuckerindustrie im besonderen erörtert.

:
: :